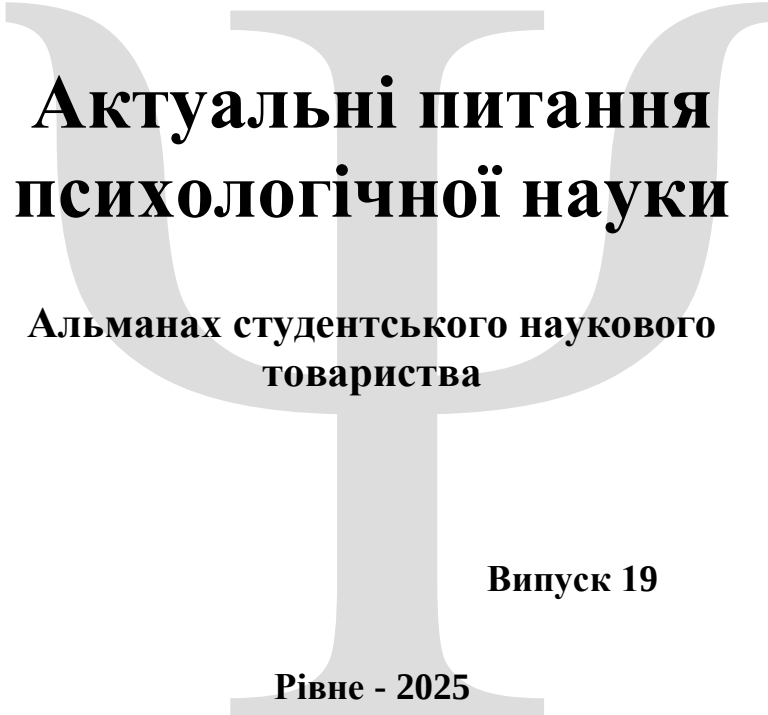

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

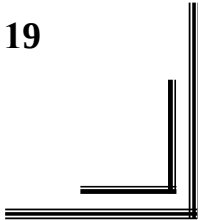

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 19

Рівне - 2025

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 19. Рівне: РДГУ, 2025. 118 с.

Головний редактор:

Олег Рудюк, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Наталія Михальчук, доктор психологічних наук, професор, професор, завідувач кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії РДГУ;

Олена Главінська, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії РДГУ;

Віталій Павелків, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Олена Ставицька, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії РДГУ;

Олена Сторож, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії РДГУ.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол від 22 грудня 2025 року, № 13)

ЗМІСТ

Бойчук Л. Вплив типу батьківського ставлення на формування особистості дітей дошкільного віку	5
Бойчук О. Психологічні особливості формування мотивації до навчання в підлітковому віці	8
Борисюк Д. Роль емоційного інтелекту у розвитку особистості	11
Гончарук О. Особливості образної пам'яті у підлітковому віці	16
Гордієнко В. Ціннісні орієнтації як чинник психологічної готовності військовослужбовців до професійної діяльності	19
Григорієва А. Особистісні чинники агресивної поведінки в юнацькому віці	23
Долинюк М. Вплив соціальних мереж на самооцінку підлітків	26
Єленець Ю. Вплив соціальних мереж на самооцінку підлітків	32
Жилка Н. Вплив типу батьківського ставлення на формування навчальної мотивації підлітків	35
Комар О. Вплив соціальних мереж на психічне здоров'я юнацької молоді	39
Кондратюк Н. Шляхи формування комунікативної компетенції медичних працівників	42
Кривко Н. Основні чинники психологічного благополуччя молоді в умовах війни	47
Марчук Д. Вплив тривожно-депресивного розладу на адаптивність військовослужбовців ЗСУ в період реабілітації	50
Мисько Я. Вплив порушення сну на психічний стан особистості	54
Мовчко О. Соціальні мережі як чинник розвитку депресивних станів	57
Мординська А. Психологічні методи впливу на стан стресу в юнацькому віці	62
Ольховик С. Вплив емоційного стану людини на увагу	64
Петровець А. Методи психокорекції емоційної сфери в юнацькому віці	67
Поліщук А. Роль тривожності у розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти в умовах війни	69
Попчук Д. Вплив емоційної сфери особистості на мотивацію діяльності	74

Праск А. Психологічні чинники психосоматичних розладів у молоді.....	77
Пустотіна С. Вплив корпоративної культури на рівень мотивації та задоволення роботою.....	79
Рачинська О. Особливості міжособистісних конфліктів в юнацькому віці	82
Романюк М. Психологія віральності контенту В Youtube	87
Ромашук К. Вплив травмівного досвіду на розвиток особистості підлітка.....	93
Сімончук Д. Особливості спілкування дітей молодшого шкільного віку	96
Сорокіна А. Використання арт-терапевтичних методів в роботі з військовими з ПТСР	99
Тодорович А. Психологічні особливості спілкування в юнацькому віці.....	102
Харчук Б. Особливості соціально-психологічної адаптації дітей, які постраждали від війни	105
Юшук А. Особливості дослідження депресивних станів у молоді	110
Янковська І. Психолого-педагогічні умови розвитку поведінкової і вольової саморегуляції у підлітковому віці	114

діалог, долати конфлікти та співпрацювати. Соціально-психологічна підтримка, участь у тренінгах і групових формах роботи сприяють гармонійному становленню особистості.

Висновки. Отже, юнацький вік — це надзвичайно важливий етап розвитку, в якому спілкування виступає як провідна психологічна функція, що забезпечує самопізнання, соціалізацію, формування цінностей та побудову стійких міжособистісних зв'язків. Глибоке розуміння психологічних особливостей комунікації в цьому віці є необхідною умовою для надання ефективної педагогічної, психологічної та соціальної підтримки молоді в складному, але надзвичайно значущому періоді їхнього життя.

Список використаних джерел

1. Бікус О.О., Волошина В.В. Теоретичні засади формування комунікативної компетенції у підлітковому віці. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 12: Психологічні науки. 2018. Вип. 1 (46). С. 17-23.
2. Купрєєва О.І. Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності підлітків. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2019. Том IX. Випуск 12. С. 134-146.
3. Мартиняк О. Психологічні особливості сучасних підлітків у виборі комунікативних засобів спілкування. *Матеріали II Міжнародної студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання», 25-26 квітня 2019*. Тернопіль: ТНТУ, 2019. С. 292–293.
4. Павлик Н. В. Психологія гармонізації характеру в юнацькому віці: Монографія. К.: Логос, 2015. 383 с.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ВІЙНИ

Харчук Богдан, викладач

Війна несе значний негативний вплив на психічне здоров'я населення країни, в якій проходять військові дії. Особливо вразливими в

таких умовах стають діти усіх вікових категорій, оскільки внаслідок руйнування звичного середовища, вимушеного переселення, втрати близьких людей, розлуки з своїми сім'ями та інших травматичних подій порушується їхній емоційний розвиток, погіршується соціальна взаємодія та відчуття безпеки. У цих умовах проблема соціально-психологічної адаптації дітей набуває особливої актуальності, адже якість адаптаційних механізмів визначає їхню здатність справлятися зі стресом, відновлювати базове почуття безпеки та інтегрувати травматичний досвід.

Незважаючи на наявність досліджень про вплив війни на психіку дітей, залишається недостатньо вивчено, які саме соціальні та психологічні чинники сприяють або перешкоджають успішній адаптації в умовах затяжного конфлікту. Тому аналіз особливостей адаптації дітей, що постраждали від війни, є важливим як для розвитку теоретичних підходів, так і для формування ефективних практичних інтервенцій у сфері освіти, соціальних служб і психологічної допомоги.

Мета – вивчення та аналіз особливостей соціально-психологічної адаптації дітей, які постраждали від війни, а також визначення ефективних методів та напрямів, які сприяють психосоціальному підтримці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Війна є одним із найінтенсивніших стресогенних чинників, здатних комплексно впливати на психологічний, соціальний і особистісний розвиток дітей. Дитяча психіка особливо чутлива до порушень безпеки, непередбачуваності та втрати стабільного середовища, тому досвід війни часто призводить до багатовимірної травматизації. Вплив війни на психічне здоров'я дітей визначається психологічними та соціальними наслідками, включаючи зміни в стосунках через смерть, розлуку, відчуження та інші втрати, розпад сім'ї та громади, зневіри у традиціях та цінностях, руйнування об'єктів інфраструктури. Ці фактори взаємодіють і впливають на сприйняття та розуміння дитини війни та свого місця в ній. [1, с.33].

Негативні наслідки проявляються як у короткострокових реакціях гострого стресу, так і в довготривалих змінах емоційної регуляції, поведінки, соціальних зв'язків та самоусвідомлення. Аналіз

впливу війни на дітей та можливих інтервенційних стратегій є необхідною умовою для формування ефективної системи психосоціальної підтримки.

За даними Української асоціації дитячих психотерапевтів, діти, які пережили обстріли або втрату дому, частіше демонструють симптоми травматичного стресу, підвищеної тривоги та емоційної нестабільності [2, с. 9].

Насамперед, психічне здоров'я дітей найбільш вразливе до екстремальних переживань. Втрата почуття безпеки та довіри, загроза життю, руйнування звичних режимів та вимушена зміна середовища стимулюють розвиток різноманітних емоційних реакцій. Серед найбільш поширених проявів відзначають тривожність, страх, нав'язливі думки, проблеми зі сном та травленням, раптові спалахи агресії, регресивні форми поведінки. У підлітків частими є прояви емоційного оціпеніння, уникання нагадувань про травматичні події та схильність до ризикованої поведінки.

Подовжений вплив війни може сприяти формуванню стійких симптомів травматичного стресу, що проявляються у гіперчутливості до звуків, труднощах концентрації, повторюваних страхах, а також у відчутті загальної нестабільності світу. Діти нерідко інтерпретують війну через особистісні категорії, звинувачуючи себе у подіях або відчуваючи безпорадність, яка поступово закріплюється як базова емоційна реакція. Для частини дітей характерним є феномен “передчасної дорослості”, коли зростає відповідальність, прагнення контролювати ситуацію та потреба захищати молодших, що, хоча й виглядає адаптивним, насправді може призводити до внутрішнього виснаження.

Тривале перебування в умовах небезпеки може впливати на формування самооцінки, образу Я та ставлення до світу. Часто у дітей виникає відчуття неконтрольованості подій, що суперечить потребі в структурованому та передбачуваному середовищі, критичному для розвитку. У деяких випадках формується песимістичний світогляд, знижується довіра до дорослих, а майбутнє сприймається як нестабільне.

Існує потреба у створенні системи розвитку психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, психологічної реабілітації, адаптації та

розвитку стійкості до стресових ситуацій у дітей, підлітків та різних груп населення [3, с. 62].

Щоб відновити психосоціальне здоров'я та стабільність дітей, які постраждали від війни - необхідно впроваджувати системну соціально-психологічну адаптацію на всіх рівнях, створюючи безпечне середовище, відновити внутрішні опори та ресурси, надати досвід якісної та теплої взаємодії з оточуючими.

Соціально-психологічна адаптація визначається як процес і результат активного пристосування людини до видозміненого середовища за допомогою найрізноманітніших інтеріоризованих соціальних засобів (дій, вчинків, діяльності). Соціально-психологічна адаптація включає поступове відновлення відчуття контролю, підтримку емоційної стабільності та відновлення соціальних зв'язків [3, с. 28].

У контексті досвіду дітей, які постраждали від війни, психосоціальна підтримка має ґрунтуватися на принципах травма-фокусованого підходу: безпечність, чутливість до травми, передбачуваність і відновлення відчуття контролю. Сучасні програми інтервенцій спрямовані на зменшення емоційного дискомфорту, відновлення соціальних зв'язків та формування стійких механізмів адаптації.

Діти та молодь, які переживають війну, потребують особливого психологічного супроводу та підтримки подолання стресу, тривоги та інших емоційних труднощів.

Серед ефективних підходів виділяють техніки когнітивно-поведінкової терапії, що допомагають дитині ідентифікувати та переформулювати тривожні думки, тренувати навички саморегуляції та поведінкового реагування. Арт-терапія, ігрова терапія та методи сенсомоторної стабілізації сприяють м'якому опрацюванню емоцій та зниженню рівня напруги. Для старших дітей можуть застосовуватися техніки самопідтримки, релаксації, дихальні вправи, робота з тілесною усвідомленістю.

На даний момент в Україні існує багато напрямків підтримки дітей, які постраждали від війни: групи підтримки, психотерапевтичні групи, різноманітні спортивні та творчі проекти, а також табори для дітей. Такі формати взаємодії сприяють інтеграції, розвитку

самоцінності та конструктивної комунікації. Для підлітків значущими є програми волонтерства, які допомагають відчувати контроль і соціальну значущість.

Важливим вектором розвитку в питанні соціально-психологічної адаптації дітей, які постраждали від війни також є освітні заклади, адже вони можуть виконувати функцію стабілізаційного середовища, що забезпечує структуру, соціальну взаємодію та відчуття нормальності. Важливим аспектом в питанні освітнього середовища є підвищення кваліфікації вчителів та психологів в навчальних закладах, щоб вони могли правильно розуміти та реагувати на потреби дітей та учнів у важливі моменти, підтримувати емоційну безпеку та надавати кваліфікований психологічний супровід, сприяти їхньому психологічному відновленню.

Висновок. Проведений теоретичний аналіз дає підстави стверджувати, що війна виступає одним із найбільш потужних дестабілізуючих чинників у житті дитини, здатним суттєво ускладнювати її соціально-психологічну адаптацію та розвиток. Особливості реакцій дітей на травматичні події мають багаторівневий характер і проявляються на емоційному, когнітивному, поведінковому та міжособистісному рівнях. Тривала напруженість, невизначеність, втрата почуття безпеки, зміни соціального середовища, руйнування усталених зв'язків і досвіду — усе це формує комплекс факторів ризику, які негативно впливають на адаптаційний процес.

Разом із тим, результати досліджень демонструють, що діти мають значний потенціал резилієнтності, який може посилюватися за умов цілеспрямованої підтримки з боку дорослих, громади та професійних інституцій. Позитивний вплив мають стабільні та емоційно підтримувальні стосунки з батьками або іншими значущими дорослими, доступ до освіти, можливість повернення до структурованих рутин, а також середовище, орієнтоване на відновлення почуття контролю та передбачуваності.

Ефективні інтервенції, спрямовані на забезпечення соціально-психологічної адаптації дітей, повинні враховувати комплексний характер воєнної травматизації та базуватися на доказових підходах. Нині найбільш результативними визнано програми, що поєднують

елементи психологічної освіти, підтримку сімейних стосунків, розвиток навичок саморегуляції, групові формати взаємодії, а також інтеграцію освітніх і психосоціальних компонентів. Важливо, щоб допомога була своєчасною, безперервною та доступною, а її інтенсивність і форма відповідали віковим особливостям дітей та їх життєвому контексту.

Таким чином, соціально-психологічна адаптація дітей, які постраждали від війни, є складним, багатовимірним процесом, який потребує системної міждисциплінарної підтримки. Завданням сучасних фахівців є не лише зменшення негативних наслідків травматичних подій, а й створення умов для формування у дітей стійкості, відновлення їх соціальних зв'язків та забезпечення можливостей для повноцінного розвитку. Комплексний підхід, побудований на взаємодії сім'ї, школи, громади й професійних служб, здатний забезпечити ефективне відновлення та сприяти гармонійному психосоціальному функціонуванню дітей у поствоєнних умовах.

Список використаних джерел

1. Карамушка Л. М., Карамушка Т. В. Емпіричне дослідження особливостей психічного здоров'я вимушених «внутрішніх» переселенців в умовах війни. Організаційна психологія. Економічна психологія. 2022. №2.
2. Центр здоров'я та розвитку «Коло сім'ї», 2022.
3. Бойчук Ю. Д., Палій А. А., Копач М. П. Психосоціальна допомога дітям та молоді в умовах війни. Харків: Фоліо, 2022.

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕПРЕСИВНИХ СТАНІВ У МОЛОДІ

Юшук Аліна, здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Артемова О.І., кандидат педагогічних наук, доцент

Сучасний темп життя безпосередньо впливає на виникнення різноманітних негативних емоційних станів, зокрема депресивних. Це особливо актуально у сучасних умовах, коли існує багато факторів та ризиків, що сприяють їхньому розвитку.

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 19

Наукове редагування – Олег РУДЮК
Відповідальна за випуск – Наталія МИХАЛЬЧУК

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,2.